

Õiguskantsler

Hr Juhan Parts
Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie nr

Meie 09.07.2013 nr 7-4/111062/1303081

Märgukiri

Riigilõiv teisaldatava ujuvvahendi tehnilise ülevaatuse eest

Lugupeetud härra minister

Minu poole pöördus avaldusega AS Pärnu Laevatehas, kes palus analüüsida teisaldatava ujuvvahendi iga-aastase ülevaatuse eest nõutud riigilõivu suurust. Nimetatud avalduse lahendamise tulemusena

soovitan Teil analüüsida, kas on vaja täiendada riigilõivuseaduse §-s 178 sätestatud veesõiduki tehnilise ülevaatuse riigilõivu määramise aluseid. Täpsemalt soovitan Teil kaaluda, vajadusel koostöös teiste ministeeriumitega, seaduseelnõu koostamise algatamist, mis tagaks teisaldatavate ujuvvahendite jaoks erineva (madalama) riigilõivu suuruse võrreldes iseliikuvate laevadega.

Oma seisukohta põhjendan järgmiselt.

1. Asjaolud ja menetluse käik

AS Pärnu Laevatehas omab ujuvtöökoda M-866 Embece (laevakinnistusraamatu registrinumber 395ND06, edaspidi *ujuvtöökoda*). Minule esitatud avalduses kaebas AS Pärnu Laevatehas selle üle, et 2011. aastal ujuvtöökoja iga-aastase ülevaatuse eest nõutud riigilõiv summas 2025 eurot oli 4 korda suurem kui 2010. aastal nõutud riigilõiv summas 7593,75 krooni (485,33 eurot). Avalduse lahendamiseks vajaliku teabe saamiseks pöördusin Veeteede Ameti poole.

Oma vastuses¹ selgitas Veeteede Amet, et kõnealune ujuvtöökoda on klassifitseerimata laev meresõiduohutuse seaduse (edaspidi MSOS) § 2 p 14 tähenduses. Seetõttu lähtuti ujuvtöökoja 2011. aasta ülevaatuse riigilõivu arvutamisel 02.01.2011 jõustunud riigilõivuseaduse (edaspidi: RLS) § 178 lõikes 1¹ toodud määradest, mida pidi korrutama sama paragrahvi 2. lõikes sätestatud koefitsientidega. Ujuvtöökoda on 67,5 m pikk ja vanem kui 20 aastat, mistõttu kujuneski avaldusaluses asjas iga-aastase ülevaatuse riigilõivuks 2025 eurot.

Veeteede Amet viitas ka sellele, et enne 2011. aastat toimus riigilõivu arvestamine kõikide laevade ülevaatuse eest ühesuguse korra alusel, st klassifitseeritud ja klassifitseerimata laevadel vahet ei tehtud. Veeteede seisukoha järgi on aga klassifitseeritud ja klassifitseerimata laevade

¹ Veeteede Ameti 30.04.2012 kiri nr 1-8-6/1008.

ülevaatus eest nõutavate riigilõivumäärade erinevus põhjendatud, sest ülevaatus maht nende laevade puhul on erinev. Seda põhjusel, et klassifitseeritud laevade puhul on tulenevalt MSOS §-st 12 võimalik järelevalvekohustuse osaline delegeerimine volitatud klassifikatsiooniühingutele. Kui laevaomanik on valinud klassifikatsiooniühingu järelevalve, on Veeteede Ameti järelevalve maht oluliselt väiksem. Volitatud klassifikatsiooniühingu järelevalve alla kuuluva laeva puhul teostab Veeteede Amet järelevalvet ainult selles osas, mida pole võimalik delegeerida tulenevalt seadusest ja rahvusvahelistest kokkulepetest. Klassifitseerimata laevade puhul teostab aga kõik järelevalvetoimingud Veeteede Amet.

Siiski leidis Veeteede Amet oma selgitustes, et täiendavat analüüsi vajaksid riigilõivu määramise alused klassifitseerimata teisaldatavate ujuvvahendite ja (iseliikuvate) laevade osas. Veeteede Amet märkis oma vastuses, et algatus riigilõivuseaduse muutmiseks, mis puudutab mh teisaldatavaid ujuvvahendeid, on tehtud, võttes arvesse asjaolu, et teisaldatava laeva ülevaatus maht on võrreldes sama pikkusega (iseliikuva) laevaga märgatavalt väiksem, kuid samas tuleb kehtiva seaduse alusel tasuda mõlema veesõiduki puhul riigilõivu samas suuruses.

2. Õiguskantsleri seisukoht

Avaldusaluses asjas analüüsin esmalt erinevust klassifitseerimata ja klassifitseeritud laevade ülevaatus eest nõutavates riigilõivumäärades.

Klassifitseeritud laev on MSOS § 2 p 13 järgi laev, mis kuulub klassifikatsiooniühingu järelevalve alla. Klassifitseerimata laev on seevastu laev, mis kuulub Veeteede Ameti järelevalve alla (MSOS § 2 p 14). RLS §-s 178 lõigetes 1 ja 1¹ on mõlema laeva kategooria jaoks sätestatud erinevad riigilõivumäärad MSOS §-s 13 nimetatud tehniliste ülevaatuste eest: nt klassifitseeritud laeva iga-aastase tehnilise ülevaatus eest tasutakse 3,19 eurot laeva kogupikkuse iga meetri kohta, klassifitseerimata laeva iga-aastase ülevaatus eest tuleb aga RLS § 178 lg 1¹ p 2 järgi laeva kogupikkuse iga meetri kohta tasuda 20 eurot.

Seega kohtlevad RLS § 178 lõiked 1 ja 1¹ laevaomanikke (ja reedereid) erinevalt sõltuvalt sellest, kas nende valduses olev laev on klassifitseerimata või klassifitseeritud laev. Sarnaste tunnustega isikute erinev kohtlemine riivab aga põhiseaduse (edaspidi PS) §-s 12 sätestatud üldist võrdsuspõhiõigust, millest tuleneb nõue, et õigustloovad aktid, sh seadused, peaksid üldjuhul kõiki sarnases olukorras olevaid isikuid kohtlema ühtemoodi.² Ometi ei keela PS § 12 lg 1 täielikult isikute erinevat kohtlemist. PS § 12 lg 1 lubab sarnases olukorras olevaid isikuid erinevalt kohelda siis, kui seda on võimalik põhiseaduslikult õigustada.³

Riigilõivumäärade diferentseerimise aluseks on üldjuhul kulupõhimõte, st riigilõivumäärad kehtestatakse reeglina lähtuvalt toimingute tegemisega kaasnevatest kuludest (RLS § 4 lg 1). Ka Riigikohus on sedastanud, et riigilõivu eesmärk on konkreetse toimingute või dokumendi väljastamisega kaasnevate kulutuste hüvitamine toimingust huvitatud isiku poolt, sest lõivu tasuja saab konkreetse vastuteene.⁴

Veeteede Amet kinnitas oma vastuses minu teabe nõudmisele, et ülevaatus maht klassifitseeritud ja klassifitseerimata laevade puhul erineb oluliselt. Järelikult erinevad ka kulud, mida laeva ülevaatus eest nõutava riigilõivuga kaetakse. Seetõttu on klassifitseerimata ja klassifitseeritud laevadele riigilõivumäära diferentseerimiseks olemas legitiimne eesmärk.

² Vt nt RKPJKo 03.04.2002, 3-4-1-2-02, p 17

³ Vt nt RKPJKo 27.12.2011, nr 3-4-1-23-11, p 56.

⁴ RKÜKo 22.12.2000, nr 3-4-1-10-00, p 24.

Avaldusaluses asjas saadud teabe pinnalt ei tekkinud minul ka kahtlust, et RLS § 178 lõigetes 1 ja 1¹ sätestatud riigilõivumäärade erinevus oleks ebaproportsionaalne. **Seega ei tuvastanud ma avaldusaluses asjas, et kvalifitseerimata laevade tehnilise ülevaatuse jaoks kõrgmete riigilõivumäärade kehtestamine rikuks PS §-s 12 sätestatud üldist võrdsuspõhiõigust.**

Üldine võrdsuspõhiõigus ei nõua aga üksnes seda, et võrdseid tuleb kohelda võrdselt. Riigikohus on rõhutanud, et PS § 12 tõlgendamisel tuleb lähtuda sisulise võrduse ideest,⁵ mis võib tähendada ka seda, et ebavõrdseid peab kohtlema ebavõrdselt.⁶

Veesõidukeid saab muu hulgas jagada iseliikuvateks laevadeks ja teisaldatavateks ujuvvahenditeks (vt nt MSOS § 2 p 1 ning laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse § 45). Ujuvtöökoda, mille ülevaatuse eest nõutud riigilõivu suurus on avaldusaluse asja ajend, kuulub teisaldavate ujuvvahendite hulka, ent selle ülevaatuse eest nõutav riigilõiv määratakse samamoodi nagu iseliikuva laeva puhul.

Teave, mida kogusin avaldusaluses asjas, viitab vajadusele põhjalikumalt analüüsida, kas sama suure riigilõivu nõudmine (klassifitseerimata) iseliikuvate laevade ja teisaldavate ujuvvahendite tehnilise ülevaatuse eest on põhjendatud. Nimelt on riigilõivumäärade diferentseerimise aluseks üldjuhul kulupõhimõtte nagu ülalpool märkisin. Teisaldavate ujuvvahendite tehnilise ülevaatuse maht (ja järelikult ka kulu) on märgatavalt väiksem kui iseliikuvate laevade puhul – seda kinnitas Veeteede Amet minule esitatud selgitustes ning sellele viitas ka minu poole pöördunud avaldaja.

Minul ei ole kahjuks võimalik hinnata, kas ja kuidas oleks võimalik paremini arvestada kulupõhimõtet teisaldatavate ujuvvahendite ülevaatuse eest nõutava riigilõivu määramisel. Leian, et seda saab paremini teha Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kelle vastutusalas on laevaliiklusega seotud õigusloome. Seejuures märgin, et Veeteede Amet viitas vastuses minu teabe nõudmisele riigilõivuseaduse muutmiseks tehtud algatusele, mis puudutavat muu hulgas teisaldatavate ujuvvahendite ülevaatus. Minule teadaolevalt ei ole aga tänaseni koostatud eelnõud, mis täpsustaks teisaldatavate ujuvvahendite tehnilise ülevaatuse eest nõutava riigilõivu määramist.

Seetõttu soovitan Teil analüüsida vajadust algatada seaduseelnõu, mis tagaks seda, et teisaldavate ujuvvahendite ülevaatuse eest nõutav riigilõiv oleks erinev (madalam) võrreldes iseliikuvate laevadega.

Palun Teil tagasisidet selle kohta, kuidas Te mu soovitus järgida kavatsete, hiljemalt 23.08.2013.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kaarel Eller 6938426; kaarel.eller@oiguskantsler.ee

⁵ Vt nt RKPJKo 03.04.2002, 3-4-1-2-02, p 17.

⁶ Vt nt RKÜKo 10.12.2003, nr 3-3-1-47-03, p 26.